

Концепт «інновація» у європейській інтелектуальній традиції та азійських соціокультурних практиках

Вейчжень Гао, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

У статті здійснено аналіз виникнення та генези концепту «інновація» в межах європейської інтелектуальної традиції та досліджено особливості актуалізації даного концепту у реальну соціокультурну практику азійських держав. Авторка виходила із актуальності дослідження інновацій, які постали рушійною силою глибоких соціокультурних трансформацій, важливим пунктом порядку денного у всіх сферах буття суспільства, постаючи синонімом прогресу, модернізації, успіху, ефективності, продуктивності тощо. У статті здійснено спробу концептуалізувати наявні підходи до розуміння концепту «інновація» у англомовному соціогуманітарному, зокрема, соціально-філософському дискурсі, у якому концепту «інновація» притаманна розмита семантика у сучасних умовах. Спираючись на підходи, запропоновані сучасними закордонними авторами, було досліджено генезис та еволюцію поняття «інновація», проаналізовано сучасні підходи до його сутності й змісту. Також у статті вдалося здійснити експлікацію сучасних підходів до типології інновацій та похідного від неї терміну «соціальна інновація». Праксеологічний вимір статті забезпечений аналізом особливостей інноваційного соціального розвитку у країнах Азії, адже цей простір є найбільш рельєфним у плані успішної актуалізації підходів соціальних інновацій, пропонуючи оригінальні моделі суспільного розвитку на тлі власного соціокультурного ландшафту. У дослідженні вдалося продемонструвати трансформацію уявлень щодо сутності феномену інновацій у європейській інтелектуальній традиції від доби Античності до сучасності. Було продемонстровано, що розуміння інновацій у наукових теоріях (соціально-філософських, управлінських, економічних, політологічних тощо) має кластерний характер та є обумовленим історичною спадщиною та регіонально-культурними особливостями і традиціями, про що переконливо свідчить досвід інноваційних азійських країн (Китай, Японія, Південна Корея, Сінгапур тощо).

Ключові слова: *інноваційний розвиток, модернізація, конкуренція, генезис концепту «інновація», типологізація інновацій, азійські інноваційні суспільства, культурний ландшафт*

The concept of “innovation” in the European intellectual tradition and Asian socio-cultural practices

Weizhen Gao, National Pedagogical Dragomanov University

The article analyzes the origin and genesis of the concept of “innovation” in the framework of the European intellectual tradition. It also examines the features of implementation of this concept into real socio-cultural practice of Asian states. The author came out of the need of innovation concept research taking into account the fact that ones have emerged as the driving forces behind the deep socio-cultural transformations. Innovation is an important agenda item in all the areas of society being becoming synonymous with progress, modernization, success, efficiency, productivity, etc. The article attempts to conceptualize the existing approaches to understanding the concept of “innovation” in the English-speaking socio-humanitarian (as well as socio-philosophical discourse), where the concept of “innovation” has vague semantics in modern conditions. Based on the approaches, proposed by modern foreign authors, the genesis and evolution of the concept of “innovation” were investigated. The modern approaches to its essence and content were analyzed too. The article also succeeded in explicating of the modern approaches to the typology of innovations and the term “social innovation” which derived from “innovation”. The praxeological dimension of the article is provided by the analysis of the features of innovative social development in Asian countries taking into account the fact that this area is the most prominent in terms of successful actualization of social innovation approaches, offering original models of social development against the background of their own socio-cultural landscape. The study was able to demonstrate the transformation of ideas about the essence of the phenomenon of innovation in the European intellectual tradition from the era of Antiquity to the present days. It was demonstrated that the understanding of innovations in scientific theories (socio-philosophical, managerial, economic, political,

etc.) has a cluster character and is determined by the historical heritage, regional-cultural features and traditions as evidenced by the experience of innovative Asian countries (China, Japan, South Korea, Singapore, etc.).

Keywords: *innovative development, modernization, competition, the genesis of the concept of “innovation”, typology of innovations, Asian innovative societies, cultural landscape*

Концепт «инновация» в европейской интеллектуальной традиции и азиатских социокультурных практиках

Вейчжень Гао, Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова

В статье осуществлен анализ возникновения и генезиса концепта «инновация» в рамках европейской интеллектуальной традиции, а также исследованы особенности актуализации данного концепта в реальную социокультурную практику азиатских государств. Автор исходила из актуальности исследования инноваций, которые стали движущей силой глубоких социокультурных трансформаций, важным пунктом повестки дня во всех сферах бытия общества, являясь синонимом прогресса, модернизации, успеха, эффективности, производительности и т.д. В статье предпринята попытка концептуализировать имеющиеся подходы к пониманию концепта «инновация» в англоязычном социогуманитарном, в том числе, социально-философском дискурсе, в котором концепт «инновация» обладает размытой семантикой в современных условиях. Опираясь на подходы, предлагаемые современными зарубежными авторами, были исследованы генезис и эволюция понятия «инновация», проанализированы современные подходы к его сущности и содержанию. Также в статье удалось осуществить экспликацию современных подходов к типологии инноваций и производного от нее термина «социальная инновация». Праксеологическое измерение статьи обеспечено анализом особенностей инновационного социального развития в странах Азии, ведь это пространство является наиболее рельефным в плане успешной актуализации подходов социальных инноваций, предлагая оригинальные модели общественного развития на фоне собственного социокультурного ландшафта. В исследовании удалось продемонстрировать трансформацию представлений о сущности феномена инноваций в европейской интеллектуальной традиции от эпохи Античности до современности. Было продемонстрировано, что понимание инноваций в научных теориях (социально-философских, управленческих, экономических, политологических и т.д.) имеет кластерный характер и является обусловленным историческим наследием, регионально-культурными особенностями и традициями, о чем убедительно свидетельствует опыт инновационных азиатских стран (Китай, Япония, Южная Корея, Сингапур и т.д.).

Ключевые слова: *инновационное развитие, модернизация, конкуренция, генезис концепта «инновация», типологизация инноваций, азиатские инновационные общества, культурный ландшафт*

Постановка проблеми.

В умовах глобалізації конкурентоспроможність суспільств, транснаціональних корпорацій, науково-дослідницьких центрів, університетів тощо значною мірою обумовлена можливостями створення та впровадження ефективних інноваційних механізмів, швидкістю та якістю реалізованих нововведень. Якщо нещодавно інновації переважно розглядалися крізь площину успішних прибуткових бізнес-проектів, то сьогодні вони проникли в усі сфери людської життєдіяльності, здійснюють визначальний вплив на формування

державної політики, діяльність міжнародних та регіональних організацій, розбудову різноманітних інституцій.

На ефективні інновації покладають надії щодо подолання наявних соціально-економічних негараздів у глобальному масштабі, розв'язання перманентних соціальних викликів, таких як довкілля, охорона здоров'я, тривалість життя – сталий розвиток людства загалом. У другій декаді ХХІ ст. власні стратегії інноваційного розвитку прийняли ООН, ЄС, Африканський Союз, Австралія, Великобританія, Індія, Канада, Китай, США та інші країни світу. Інновації

постають як головний пункт порядку денного в усіх сферах буття суспільства – від наукових досліджень до розвитку, освіти, питань імміграції, зайнятості, оподаткування, промислової політики, управління ризиками та ін. Вони перетворились на синонім прогресу, модернізації, успіху, ефективності, продуктивності, прибутку та ін.

Радикально змінюються і масштаби інновацій. На сучасному етапі розвитку цивілізації системні інноваційні проекти поступаються місцем формуванню нового типу суспільства – інноваційного. Зазначені процеси, які значним чином трансформують соціальну архітектуру, актуалізують теоретичні розвідки в межах різних галузей знань, зокрема, у галузі соціальної філософії. Саме її методологічні підходи здатні концептуалізувати досягнення в інших галузях, надати інноваційним процесам футурологічну визначеність та надати даним трансформаціям характер теоретично обґрунтованих.

Незважаючи на те, що поняття «інновація» протягом ХХ ст. стрімко увійшло у науковий, політичний, мас-медійний дискурс та побутовий вжиток, значення цього терміну надзвичайно складне та неоднозначне. Його по-різному визначають антропологі, культурологи, економісти, політологи, соціологи, мистецтвознавці, медики, представники інших галузей науки. З одного боку, серед експертів є консенсус стосовно того, що інноваційний процес являє собою синкретичну цілісність знань, ідей та шляхів їх реалізації. А з іншого боку, він за своїм змістом надзвичайно багатомірний, оскільки треба брати до уваги дуже багато факторів, що знаходяться у динамічній взаємодії. Відтак, спектр підходів до визначення терміну «інновація» достатньо широкий і потребує ретельного розгляду.

Не менш дискусійним вважається питання типології інновацій, їх зв'язок з науково-технічним прогресом, соціальним і культурним контекстом, вплив на різноманітні інститути суспільства. Особливо гостра по-

леміка точиться навколо поняття «соціальна інновація», тому що, на нашу думку, його сутнісно-змістовне наповнення і практика застосування носить кластерний характер, має відповідну історико-теоретичну спадщину і безпосередньо залежить від регіонально-культурної специфіки та особливостей функціонування соціально-політичної системи конкретного суспільства.

Деяко специфічний характер вживання концепту «інновація» має на пострадянському соціокультурному просторі, де воно отримало, часом, надмірної вживаності (у доречних та недоречних контекстах). На нашу думку, існує потреба у смисловій «реабілітації» та переосмисленні змісту досліджуваного концепту, який виник та отримав генезу в межах європейської інтелектуальної традиції. Виходячи з цього, його сучасне переосмислення може бути евристичним, якщо буде спиратись на сучасну англійську джерельну базу.

З іншого боку, цікавим феноменом виступає рецепція зазначеного теоретичного концепту сучасними азійськими культурами, де результатом проєкції теоретичного змісту даного концепту на специфічний соціокультурний ландшафт постали інноваційні суспільства Японії, Китаю, Південної Кореї тощо, а також інноваційні міста – Гонконг, Сінгапур тощо.

Аналіз досліджень і публікацій.

Серед вчених, які досліджували генезис та еволюцію поняття «інновація» слід відзначити Б. Годіна [98], Л. Мохра [12], І. Попа, Г. Преда і М. Болдеа [16], К. Следзика [17] та інших. Сутність та зміст поняття «інновації» розглядали у своїх працях Г. Боер і В. Дюрінг [2], Т. Давенпорт [5], Д. Еванс [6], Д. Ковін і Д. Слевін [3]. Типологія інновацій стала предметом вивчення Р. Гарсія та Р. Калантоне [7], Ф. Даменпур [4] Д. Еттлі, В. Бріджеса і Р. О'кіфа [6], Н. Томпсона [20] тощо.

Такі вчені, як Б. Бок [1], С. Вілле і Е. Пол [15], С. Кузнец [11], Р. Хейскала [10] спря-

мували свої зусилля на вивчення феномену соціальних інновацій. У свою чергу, тільки починаються наукові дослідження специфічних особливостей соціальних інновацій в країнах Азії, де можна зазначити значний внесок азійських та австралійських суспільствознавців, науково-дослідницьких центрів та інститутів.

Мета дослідження.

Спираючись на підходи, пропоновані сучасними закордонними авторами, ми спробуємо дослідити генезис та еволюцію поняття «інновація», визначити сучасні підходи до визначення його сутності й змісту, а предметом компаративного аналізу поставити типологія інновацій й похідного від неї терміну «соціальна інновація», а також особливості інноваційного соціального розвитку в країнах Азії.

Виклад основного матеріалу.

Одним з найвідоміших дослідників генезису та еволюції поняття «інновація» є Р. Гарсія та Р. Калантоне, які обробили понад п'ятсот документів із заголовками, що містять термін «інновація» від часів Реформації до кінця XIX ст.: памфлети, публічні виступи, проповіді, закони, прокламації та декларації. Вони також проаналізували значну кількість документів й інших джерел з відповідними назвами від початку XX ст. аж до 1975–1980 рр., коли викристалізувалася більш-менш цілісна теорія щодо інновацій [8]. На їх думку, в Античній Греції поняття інновації мало політичну конотацію і означало зміну наявного порядку. Римляни ж більше послуговувалися терміном «новизна» і надавали йому здебільшого негативного значення. З аналізу першоджерел, авторам вдалося встановити, що саме слово «інновація» почало набувати активного вжитку наприкінці XIII ст. у Франції та Англії, та у другій половині XIV ст. – в Італії.

Вищезгадані дослідники вважають, що Реформація була одним з ключових моментів в історії еволюції концепції інновації. Саме католики звинувачували протестантів

як новаторів, що зневажали наявні традиції. Проте значення поняття «інновація» швидко поширювалося на усі інші сфери життя, у першу чергу – політичну. Згодом воно торкнулося соціальних аспектів суспільного життя. Але до XIX ст. включно розуміння терміну «інновація» мало водночас негативну, нейтральну або позитивну конотацію залежно від світоглядно-аксіологічної позиції того чи іншого мислителя. Лише на початку XX ст. даний концепт набув загального вжитку і почав використовуватися у праві, освіті, літературі, мистецтві, медицині, соціальних науках та став асоціюватися з такими поняттями, як ініціатива, підприємництво, креативність тощо.

У попередніх століттях, на думку канадського автора Б. Годіна, інновація мала чотири основні концепції:

- по-перше, вона розглядалася як зміна, але не природня, за волею Бога, а навмисна, що має певну мету;
- по-друге, вона розумілася як своєрідна реформація, але поступова, на основі вже наявних норм, правил та процедур;
- по-третє, концепцією інновації є революція, яка асоціювалася з радикалізмом, насильством і тотальністю;
- по-четверте, інновацію розглядали як зміну наявного порядку [9].

Переважає більшість вчених датує початок системного дослідження такого складного феномену як інновація виданням у 1934 р. праці Й. Шумпетера «Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу». Дійсно, загальновідомим є факт, що концепт інновація у соціогуманітарний дискурс прийшов з економічних теорій. У ній він виокремлював п'ять типів інновації у промисловості: запуск нового продукту або модифікація вже відомого продукту; застосування нових методів виробництва чи збуту товару; відкриття нового ринку або ринку, для якого ще не було галузі промисловості; відкриття або придбання нових джерел по-

стачання сировини або напівфабрикатів; нова галузева структура (зокрема, створення чи знищення монопольної позиції) [17].

Після Другої світової війни з'являються численні теоретичні підходи до інновацій. Наведемо лише декілька прикладів. У 1954 р. П. Друкер у праці «Практика менеджменту» відніс інновацію до однієї з двох головних функцій будь-якої організації. А інший дослідник управлінських проблем Л. Мохр, у статті «Детермінанти інновацій в організації» (1969 р.), під інноваціями вбачав певний рівень конкретних нових змін, що реалізовані в організації. [12]. З свого боку Т. Давенпорт у праці «Інноваційні процеси. Реінжиніринг роботи за допомогою інформаційних технологій» (1992 р.) уявляв інновацію як повне завершення виконання завдання у радикально новий спосіб [5].

У свою чергу, Д. Еванс у статті «Стратегічна гнучкість для маневрів високими технологіями: концептуальна основа» (1991 р.) окреслив своє бачення інновації як здатності відкривати нові стосунки, бачити речі з нових перспектив і формувати нові комбінації з наявних понять [7].

Дослідники Д. Ковін та Д. Слевін висунули ідею, що інновації можна визначити як процес, що забезпечує додану вартість та певну ступінь новизни для організації, постачальників та замовників, де розробляться нові процедури, рішення, продукти, послуги та нові способи маркетингу [3]. Зі свого боку Г. Боер та В. Дюрінг у статті «Інновації, які інновації? Порівняння між продуктами, процесами та організаційними інноваціями» (2001 р.) вважають, що інновації є специфічною сутністю, яка є своєрідною комбінацією підпорядкованих ній складових, які породжують систему «продукт – ринок – технологія – організація» [2].

Як бачимо, на початковому етапі концептуального осмислення змісту інновацій у ХХ ст. переважали її економічні та науково-технологічні складові. Вона розумілася як запланована зміна, що потребує певної

стратегії та інвестицій. До цього слід додати оригінальність як якісну відмінність, певний розрив з минулими стереотипами. Це також креативність у розумінні нової комбінації ідей і речей. Інновація вказує на перше походження тієї чи іншої ідеї, речі, процесу, технології тощо. Слід підкреслити, що інновація не тотожна винаходу, який є лише першим кроком до інновації. Винахід є продуктом ментального процесу, а інновація змушує винахід працювати. Отже, останній не завжди перетворюється на інновацію.

Предикати, які зазвичай використовуються разом з поняттям інновація, – «революційна», «руйнівна», «нерегулярна» або «відкриваюча» тощо, за слушною думкою Р. Гарсія та Р. Калантоне, швидше за все свідчать про те, що в інновації основний акцент зміщений на її ефекті, а не на атрибутах винахідника, організації, суспільства [8]. При цьому позитивна продуктивна здатність інновацій та їх значення іноді значно перебільшується. Ми погоджуємося із зауваженням С. Пфотенхуера та Ш. Ясаноффа, що інновації перетворилися майже на панацею, яка несе обіцянку вилікувати соціально-економічні недуги незалежно від того, якими вони є, та звідкіля виникли. Вони безпідставно розглядаються як ключ до кращого майбутнього, що обіцяє не тільки економічне зростання та конкурентоспроможність, але й вирішення численних соціальних проблем [13]. Симптоматично схожу історію ми бачимо у пострадянському та українському, зокрема, соціокультурному просторі, коли інноваційність як ознака тих чи інших процесів та самі інновації виступають лише в якості «декорацій» до тих чи інших проектів, які підміняють глибинний зміст інновацій як чинника соціокультурних змін.

Не менш важливим є уявлення про типологію інновацій. Уже наприкінці 1970-х рр. у цьому напрямі розпочалася широка академічна, зокрема, філософська дискусія. У першу чергу, був проведений вододіл між адміністративними та технічними іннова-

ціями [16]. У 1984 р. Д. Етлі, В. Бріджіс та Р. О'кіф звернули увагу на значну різницю, що спостерігається між поступовими та радикальними інноваціями [6]. У 1991 р. Ф. Деменпоур запропонував три пари інновацій: адміністративні – технічні; процес – продукт; радикальна – поступова [4]. Технічні інновації фокусують увагу на продуктах, послугах та технологіях у процесі виробництва. Для цього типу інновацій притаманні високий професіоналізм та низька формалізація й централізація. Адміністративні інновації мають справу із організаційною структурою та управлінським процесом. Вони опосередковано стосуються базової діяльності організації та прямо – менеджменту функціональної активності. Інновація процесу бере до уваги нові елементи, які виникають у процесі створення продукту (послуги). Радикальна інновація передбачає фундаментальну реконцептуалізацію бізнесу. Вона відбувається на трьох рівнях: продукти, послуги; процес виробництва; їхня комбінація.

Свою авторську класифікацію інновацій, але вже за іншою внутрішньою логікою, запропонував у 2004 р. Н. Томпсон, виокремивши серед інновацій два види – креативні та адаптивні, надав їм наступних змістовних ознак: перші (креативні) орієнтують на здатність організації створювати нові ідеї у власній системі, у той час як другі (адаптивні) інновації вказують на можливості організації запозичувати цікавий зовнішній досвід [20]. Очевидно, що класифікація інновацій, наведена авторами, залежить від головного критерію поділу. Це може бути: сфера застосування; ступінь новизни або запозичення і адаптації; рівень динамізму; масштаб результативності; масштаб соціального впливу тощо. При цьому кожен з таких підходів у відповідному контексті є коректним з методологічної точки зору та не викликає заперечень з дослідницької точки зору.

Проте, зважаючи на спрямованість статті на залучення методологічного апарату соціальної філософії, дуже цікавими для нас

уявляються погляди фахівців на зміст поняття «соціальна інновація», оскільки він виходить за межі суто економіко-технологічних досягнень та успішності бізнес-проектів. Як справедливо зазначає Б. Бок, концепція соціальних інновацій виникла в процесі перманентних дискусій та критики традиційних теорій інновацій, які орієнтувалися насамперед на матеріально-технологічні винаходи, наукові знання та економічне обґрунтування нововведень [1]. Усі погоджуються з тим, що бізнес-інновації створені заради прибутку і, переважно, складаються з технологічних та організаційних нововведень [15]. Економісти, зазвичай, не у достатньому обсязі звертають увагу на соціальний ефект інновацій у бізнесі, керуючись власними галузевими оцінками ефективності.

Одним з перших, хто чітко відокремив економічні та неекономічні наслідки інновацій був нобелівський лауреат у галузі економіки 1971 р. С. Кузнець. У праці «Населення, капітал та зростання: вибрані нариси» (1974 р.) він поза питаннями продуктивності та споживання виокремив три групи неекономічних наслідків основних інновацій: інституційні зміни, дислокативний ефект та виснаження природного середовища [11]. Соціальні інновації розглядалися в контексті перетворень першої групи, оскільки нові технології потребують суттєвих інституціональних змін, хоча вчений не навів жодного прикладу такої кореляції. Відтак, соціальні інновації, на його думку, детерміновані бізнес-інноваціями та є каталізатором інституційних змін.

Дещо розвинула вищезазначену ідею Р. Хейскала, яка пропонує використовувати п'ять «ідеальних типів» інновацій: технологічні, економічні, регулятивні, нормативні та культурологічні. У цьому переліку соціальні інновації – це зміни в культурних, нормативних або регулюючих структурах суспільства [10].

Однак найбільшу популярність сьогодні отримали концепції соціальних іннова-

цій, що пов'язують їх з соціальними цілями та спрямуванням на суспільне благо (social welfare). Зокрема, Д. Філлс, К. Дейглеймер та Т. Міллер визначають їх як процес винаходу, закріплення та реалізації нових рішень на користь задоволення соціальних потреб та розв'язання проблем [14]. Проте у сучасній науковій літературі найчастіше послуговуються дефініцією, запропонованою Єврокомісією у 2012 р.: соціальні інновації – це нові рішення (продукти, послуги, моделі, ринки, процеси тощо), які одночасно задовольняють соціальну потребу (ефективніше, ніж існуючі рішення), та призводять до нових або вдосконалених можливостей і відносин, кращого використання активів та ресурсів [19].

На нашу думку, основними елементами запропонованої дефініції є: задоволення соціальних потреб; ефективність; новизна; перехід від ідеї до впровадження; підвищення здатності суспільства діяти. Зазначені елементи мають крос-секторальну природу, вони формують нові соціальні відносини та механізми відтворення, а за своїми атрибутивними властивостями є відкритими, спільними і експериментальними. Сьогодні вони мають три головні інтерпретації: соціальні механізми інновацій; соціальна відповідальність за інновації та інновації суспільства [1].

Проте схожі соціальні проблеми в країнах світу мають різне культурне, політичне та соціальне підґрунтя і регіональну специфіку. Мова йде про те, що інновація як теоретичний концепт соціогуманітаристики отримав значний практичний вимір у соціокультурних середовищах країн Азії, особливо, починаючи із 2000 р. Зокрема, у 2008 р. в Азії проживало 63 % населення світу поза межею бідності. Їхня загальна кількість на початку другої декади XXI ст. досягла позначки у 658,07 млн осіб [21]. Відтак, не випадково, що соціальні інновації загалом спрямовані на вирішення завдань збільшення заробітку, вирішення місцевих проблем, розширення ролі соціальних служб, можливостей для

громадянського суспільства та реформування недемократичних соціальних систем.

З одного боку, теоретичний концепт «інновація» та «соціальна інновація» був запропонованим та розвиненим у концептуальному плані у інтелектуальному просторі Західної цивілізації, оформившись на якісному рівні у другій половині XX ст. З іншого боку, найбільш рельєфно інновація як метафора розвитку суспільств отримала саме у просторі азійських країн, що свідчить про актуальність здійсненого нами та перспективного дослідження в межах культурологічних, релігійних та інших сюжетів актуалізації інновацій у азійському соціокультурному просторі.

Оскільки у багатьох країнах Азії відзначалася бурхлива індустріалізація, що супроводжувалася урбанізацією населення, сільськогосподарські райони прийшли до занепаду наприкінці XX ст. Отже, в інноваційному руслі сьогодні можна спостерігати широкомасштабний рух фермерів та місцевого населення щодо створення кооперативів. Тобто одним з головних трендів є розширення прав і можливостей громади, а також посилення контролю за якістю свого життя. Це значно більше за змістом, ніж просте залучення або участь громад у розробці соціальних програм. Фокус уваги спрямовується на власність громади та дії, що безпосередньо спричиняють соціальні, а іноді й політичні зміни [18].

Іншим важливим напрямом є розвиток інформаційних та комунікаційних технологій (ІСТ), завдяки яким зростає участь громадян у підготовці та реалізації соціальних інновацій. У період з 2000 по 2012 рр. в Азії темпи зростання користувачів Інтернету були на рівні 841,9 %. Це набагато швидше, ніж в Європі (393,4%) або Північній Америці (153,3%). Кількість мобільних телефонів на 100 громадян сьогодні становить: у Китаї – 96,4; в Індії – 93,15; у Південній Кореї – 128,3; в Японії – 115,2 порівняно зі світовим середнім показником 93 [18].

У переважній частині країн Азії соціальна інновація розуміється як змістовна практика, що вимагає міжгалузевого співробітництва та передбачає об'єднання зусиль громадянського суспільства та уряду. Багато країн взяли курс на децентралізацію, де місцеві органи публічної влади заохочують громадянську ініціативу, краще використовують переваги регіональної специфіки, зміцнюють більшу фінансову незалежність від центру. Потужний розвиток отримало так зване соціальне підприємництво, яке забезпечує вирішення питань, що виходять за межі можливостей уряду або регулятивних функцій ринку. Динамічно зростає кількість посередницьких організацій, які відіграють ключову роль у розвитку та зміцненні взаємодії між центральними і місцевими органами влади, неурядовими організаціями, місцевими громадами, академічними інститутами і приватними корпораціями.

Висновки.

До XIX ст. включно інновації мали переважно негативну конотацію і асоціювалися з хаосом, революцією (насильством), зламом усталених традицій у деструктивному напрямку. З другої половини XX ст. вони динамічно перетворилися на лейтмотив формування державної політики в усіх сферах буття суспільства. Поняття «інновація» достатньо складне і багатовимірне та має безліч визначень, ядро яких складають: нові знання, ідеї та технології, динамізм та масштабність їх реалізації, оригінальність,

креативність, а також корисність, продуктивність, ефективність тощо. Класифікація інновацій значною мірою залежить від світоглядно-аксіологічних позицій авторів, критеріїв поділу та конкретних завдань, що вирішує дослідник, а прояснення цієї класифікації та змісту концепту у західній інтелектуальній традиції сприятиме реабілітації змістовного наповнення концепту на пострадянському соціокультурному просторі.

Соціальні інновації зазвичай розглядаються в контексті інституціональних змін, а також модернізації відповідних культурних, нормативних або регулюючих структур суспільства. Однак найбільшій підтримки отримали концепції соціальних інновацій, що пов'язують їх з соціальними цілями та суспільним благом, хоча це доволі нечіткі й розмиті поняття. Ми дійшли висновку, що соціальні інновації мають кластерний характер, тобто відчутну регіонально-культурну специфіку. Зокрема, в азійських країнах найбільшу ефективність демонструють нововведення децентралізації. Розширення прав та можливостей місцевих громад, створення кооперативів, розвиток соціального підприємництва та посередницьких організацій, що підсилюють взаємодію з органами публічної влади різних рівнів, неурядовими організаціями, місцевими громадами, академічними інститутами та приватними корпораціями, пропонуючи альтернативні філософські засади для нової соціальної архітектури.

REFERENCES

1. Bock, B. B. (2012). Social innovation and sustainability; how to disentangle the buzzword and its application in the field of agriculture and rural development. *Studies in Agricultural Economics*, 114, 57–63. <http://dx.doi.org/10.7896/j.1209>.
2. Boer, H., Boer, H., & During, W.E. (2001). Innovation, What Innovation? A Comparison between Product, Process and Organizational Innovation. *International Journal of Technology Management*, 22, 83–107.
3. Covin, J. G., & Slevin, D. P. (1991). A Conceptual Model of Entrepreneurship as a Firm Behavior. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 16, 7–25. <https://doi.org/10.1177/104225879101600102>.
4. Damanpour, F. (1991). Organizational Innovation: A meta-analysis of effects of determinants and moderators. *Academy of management journal*, 34(3), 555–590.
5. Davenport, T. H. (1992). *Process Innovation. Reengineering Work through Information Technology*. Boston: Harvard Business School Press, 1992.
6. Ettlie, J. E., Bridges, W. P., & O'Keefe, R. D. (1984). Organization Strategy and Structural Differences for Radical Versus Incremental Innovation. *Management Science*, 30(6), 682–695.

7. Evans, J. S. (1991). Strategic flexibility for high technology maneuvers: a conceptual framework. *Journal of Management Studies*, 28(1), 69–89. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6486.1991.tb00271.x>.
8. Garcia, R., & Calantone, R. (2002). A Critical Look at Technological Innovation Typology and Innovativeness Terminology: A Literature Review. *Journal of Product Innovation Management*, 19, 110–132.
9. Godin, B. (2015). *Innovation: A Conceptual History of an Anonymous Concept. Working Paper*. No. 21. Montreal: Institut national de la recherche scientifique.
10. Heiscala, R. (2007). Social innovations: structural and power perspectives. Hamalainen T. J., Heiskala R. (Eds.). *Social Innovations, Institutional Change and Economic Performance*. Chaltenham: Edward Elgar Publishing, 52–79.
11. Kuznets, S. (1974). *Population, Capital and Growth: Selected Essays*. London, Heinemann Educational Publishers.
12. Mohr, L. B. (1969). Determinants of Innovation in Organizations. *The American Political Science Review*, 63(1), 111–126.
13. Pfothenhauer, S., & Jasanoff, Sh. (2017). Panacea or diagnosis? Imaginaries of innovation and the “MIT model” in three political cultures. *Social Studies of Science*, 47(6), 783–810. <https://doi.org/10.1177/0306312717706110>.
14. Phills, J. A., Deiglmeier, R., & Miller, D. T. (2008). *Rediscovering Social Innovation, Stanford Social Innovation Review*. Retrieved from http://www.ssr.org/articles/entry/rediscovering_social_innovation#sthash.LuXlirzX.fjh2JKLM.dpuf.
15. Pol, E., & Ville, S. (2009). Social innovation: Buzz word or enduring term? *The Journal of Socio-Economics*, 38, 878–885. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2009.02.011>.
16. Popa, I. L., Preda, G., & Boldea, M. (2010). A Theoretical Approach of the Concept of Innovation. *Managerial Challenges of the Contemporary Society*, 1, 151–156.
17. Śledzik, K. (2013). *Schumpeter’s view on innovation and entrepreneurship*. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=2257783>.
18. The Hope Institute. Social Innovation in Asia: Trends and Characteristics in China, Korea, India, Japan and Thailand. (2017). T. Morris-Suzuki an E. Jeong (Eds.). *New Worlds from Below: Informal Life Politics and Crossroots Actions in Twenty-first Century Northeast Asia*. (pp. 249–275). Canberra: ANU Press.
19. *The Young Foundation. Social Innovation Overview: A Deliverable of the Project. The Theoretical, Empirical and Policy Foundations for Building Social Innovation in Europe (TEPSIE), European Commission – 7th Framework Programme (Brussels: European Commission, DG Research, 2012)*. (2012). Retrieved from www.tepsie.eu/images/documents/TEPSIE.D1.1.Report.DefiningSocialInnovation.Part%201%20-%20defining%20social%20innovation.pdf.
20. Thompson, N. J. (2004). Innovativeness and performance: evidence from manufacturing sectors. *Journal of Strategic Marketing*, 12, 265–266. <https://doi.org/10.1080/0965254042000308075>.
21. Wan, G., & Sebastian, I. (2011). *Poverty in Asia and the Pacific: An Update, Asian Development Bank Economics Working Paper*. Manila: Asian Development Bank.

Гао Вейчжень

Аспірантка
 Національний педагогічний університет імені
 М.П. Драгоманова
 01630, м. Київ, вул. Пирогова, 9

Gao Weizhen

Ph.D. Student
 National Pedagogical Dragomanov University
 9, Pyrohova str., Kyiv, 01630, Ukraine

Email: gaokyiv@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2233-387X

Цитування: Гао Вейчжень. Концепт «інновація» у європейській інтелектуальній традиції та азійських соціокультурних практиках. Науково-теоретичний альманах «Грані». 2019. Т. 22, № 12. С.30-38.

Citation: Gao Weizhen. (2019). Kontsept «innovatsiia» u yevropeiskii intelektualnii tradytsii ta aziiskykh sotsiokulturnykh praktykakh [The concept of “innovation” in the European intellectual tradition and Asian socio-cultural practices]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 22 (12), 30-38.

Стаття надійшла / Article arrived: 13.11.2019

Схвалено до друку / Accepted: 15.12.2019